

Błogosławiona Matka Elżbieta Róża Czacka

Prekursorka polskiej tyflologii.
Pedagogika serca, ducha i nauki.

Patronka Roku 2026
(Uchwała Senatu RP
z 14 maja 2025 r.)

Postacie, które ukształtowały polską tożsamość – Patroni 2026

Andrzej Wajda

Kultura i Kinematografia

Jerzy Giedroyc

Historia i Myśl Polityczna

Bł. Elżbieta Róża Czacka

Działalność społeczna i Tyflogia

Ten moduł przybliży Ci życie arystokratki, która zamieniła własną utratę wzroku w systemową rewolucję. Dowiesz się, jak zbudowała nowoczesny system opieki, edukacji i rehabilitacji dla tysięcy niewidomych w Polsce.

Światło Przywilejów

- Urodzona w 1876 r. w Białej Cerkwi.
- Prawnuczka Tadeusza Czackiego (twórcy Liceum Krzemienieckiego).
- Wszechstronne wykształcenie, języki obce, salony Warszawy, pasja do jazdy konnej.

Bóg, zabierając mi wzrok, dał mi w zamian widzenie spraw istotnych.

Ciemność i Nowy Początek

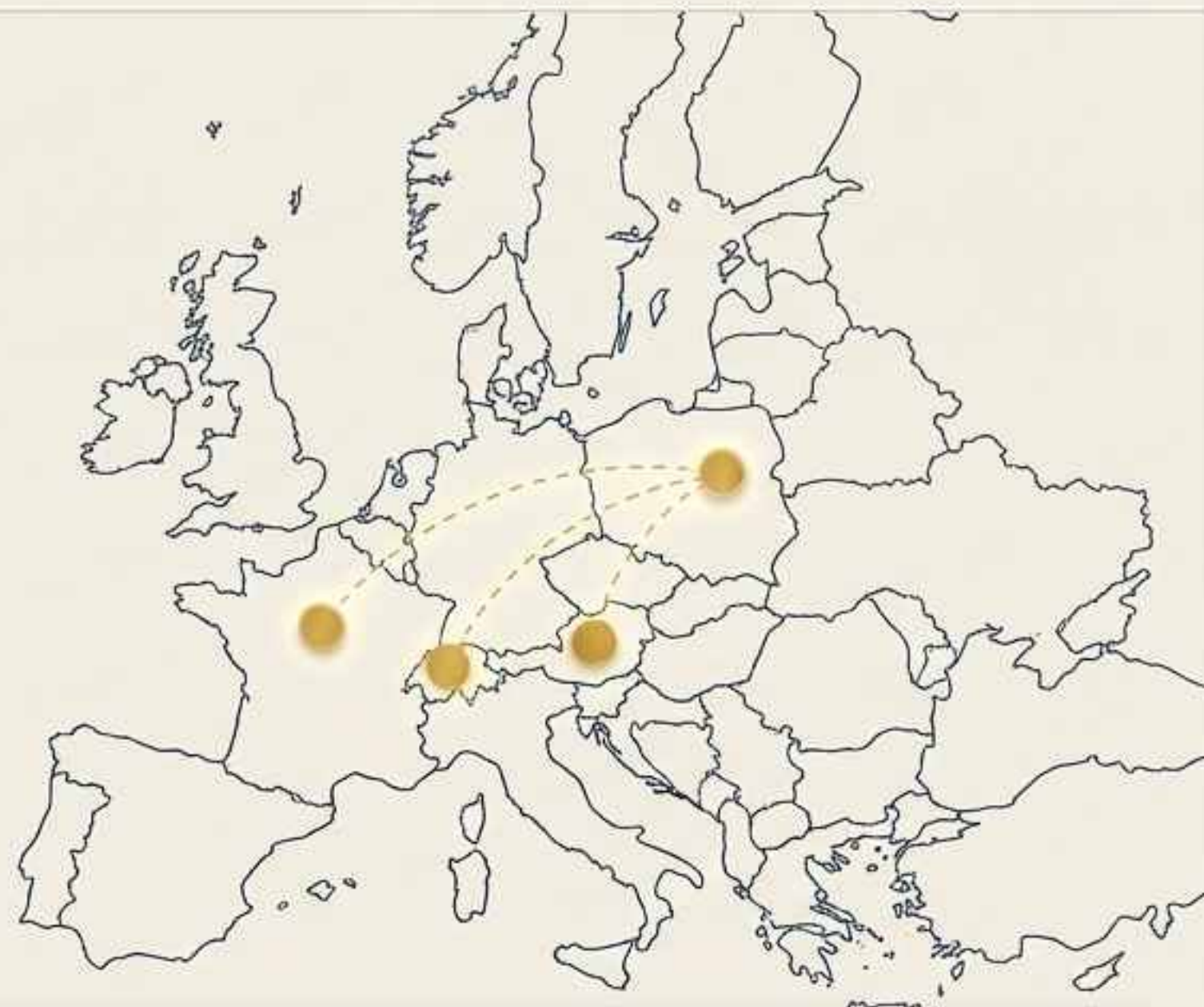
- 1898 r. – tragiczny upadek z konia.
- Odklejenie siatkówki i całkowita utrata wzroku w wieku 22 lat.
- Koniec dotychczasowego świata balów i malarstwa.

Diagnoza, która zmieniła polską tyflologię

Wizyta u dra Bolesława Gepnera (ordynatora Instytutu Oftalmicznego w Warszawie).
Zamiast dawać złudną nadzieję na wyleczenie, stanowczo doradził:

Niech pani zajmie się niewidomymi w Polsce, którymi nikt się nie opiekuje

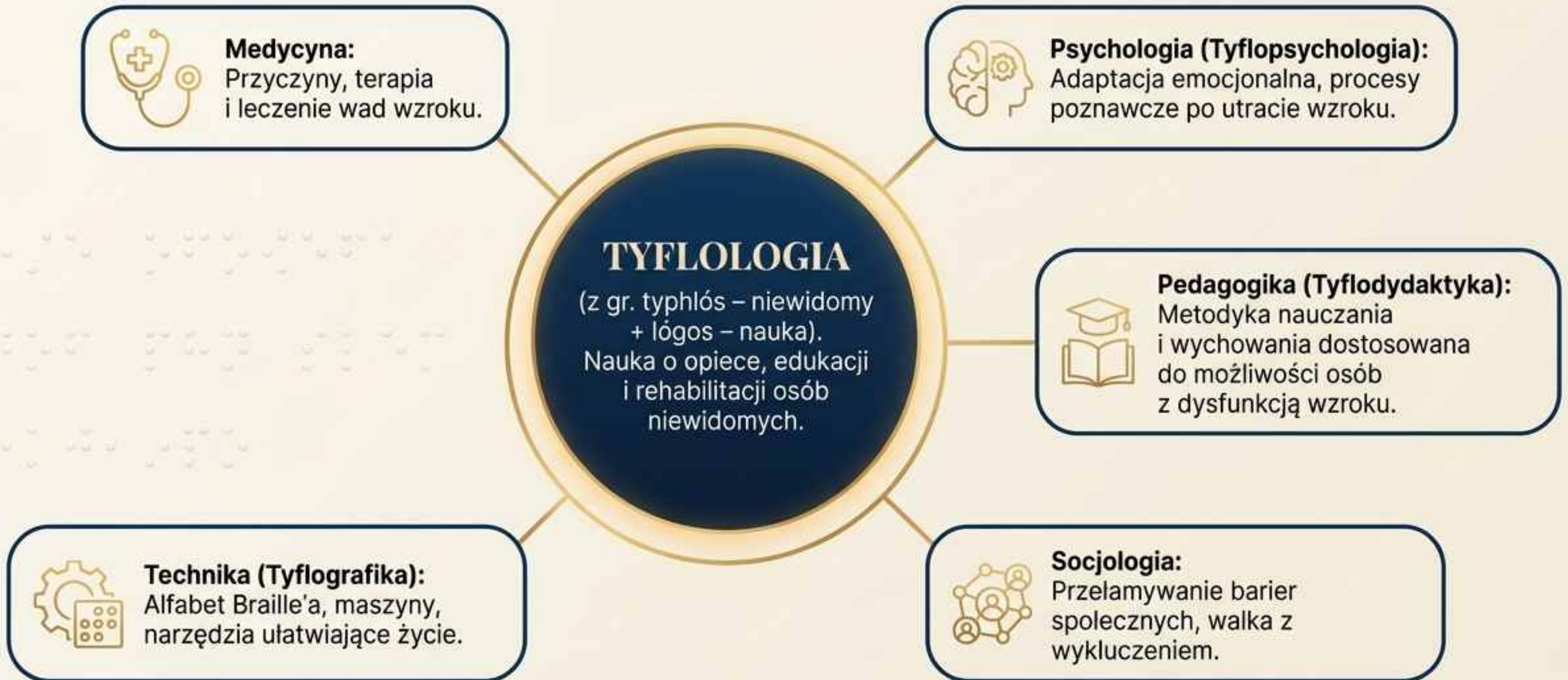

10 lat intensywnych przygotowań. Samodzielna nauka alfabetu Braille'a oraz podróże po Europie (Francja, Austria, Szwajcaria) w celu studiowania najnowocześniejszych osiągnięć tyflologii.

Zmiana Paradygmatu: Od jałmużny do godności

	Przed 1910	Wizja Matki Czackiej
Status Społeczny	Nędza, izolacja, żebractwo pod kościołami. 	Aktywni obywatele, użyteczność społeczna, niezależność finansowa.
Edukacja	Uznawani za "niezdolnych do nauki". Analfabetyzm bliski 100%. Brak szkół. 	Zdolność do nauki na równi z widzącymi. Systemowe nauczanie Braille'a od wczesnego dzieciństwa.
Model Wsparcia	Model Charytatywny (doraźna litość, jałmużna). 	Model Społeczno-Pedagogiczny (rehabilitacja, praca, integracja).

Czym jest Tyflologia? Nowoczesna nauka o niewidomych

Dwa filary jednego Dzieła (Laski pod Warszawą)

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Laskach

Filar Świecki
(1910 r.)

**Towarzystwo Opieki
nad Ociemniałymi
(TOnO)**

Główne dzieło prawne i organizacyjne.
Ochronki, szkoły, warsztaty
i przychodnie pod jednym szyldem.

Filar Duchowy
(1918 r.)

**Zgromadzenie
Sióstr Franciszkanek
Służebnic Krzyża**

Róża przyjmuje imię s. Elżbieta.
Służba i wynagradzanie
za "duchową ślepotę świata".

Laski stały się centrum, gdzie instytucja działała nie jak urząd, lecz jak wielka rodzina.

Model „Triuno” – Trójjedne Dzieło Lasek

Wszyscy członkowie Dzieła, czy to niewidomi, czy widzący, są sobie nawzajem potrzebni.

Pedagogika Osoby:

Wychowanie do samodzielności

Samodzielność Życiowa

Orientacja przestrzenna, posługiwanie się białą laską, codzienne czynności. Rodzice uczeni są, by nie wyręczać dzieci ("nadopiekuńczość to druga ślepota").

Praca Manualna i Zawodowa

Koszykarstwo, szczotkarstwo, strojenie fortepianów. Praca to nie kara ani litość – to narzędzie rehabilitacji i droga do całkowitej niezależności finansowej.

Etyka Wymagań

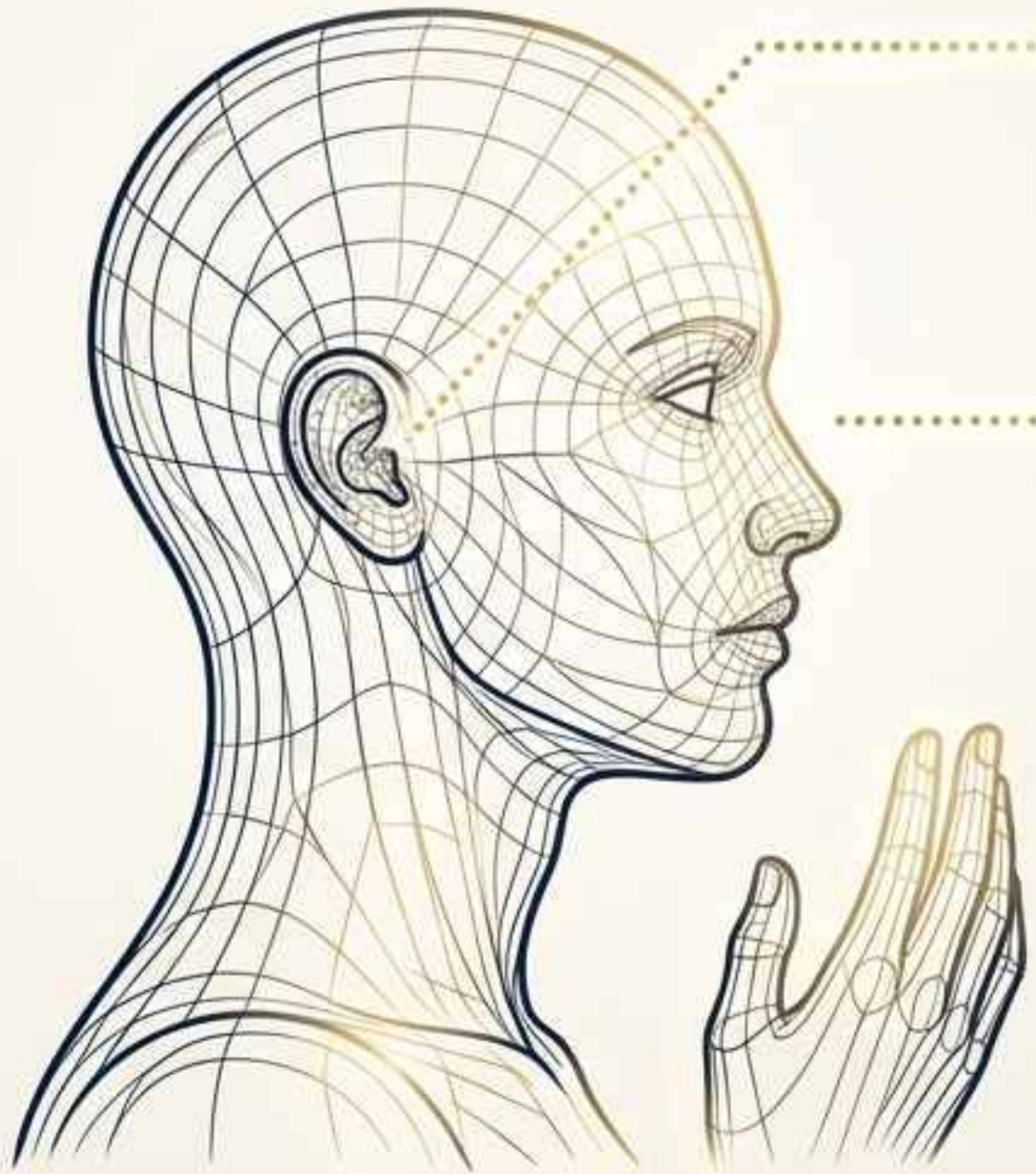
Bezwzględna walka ze 'ślepotyzmem' (postawą roszczeniową i użalaniem się nad sobą). Wymagający nauczyciel to kochający nauczyciel.

Holistyczny Rozwój

Traktowanie niewidomego jako pełnej osoby (intelekt, ciało, duch), a nie przez pryzmat jego braku. Cel: pożyteczny członek społeczeństwa.

Zmysły Zastępcze: Niewidomy widzi rękami i słyszy sercem

Słuch Selektywny

Nauka rozpoznawania echa akustycznego i precyzyjnej lokalizacji źródeł dźwięku w przestrzeni.

Zmysł Przeszkód

Rozwijanie zdolności wyczuwania subtelnych zmian ciśnienia powietrza na twarzy, co pozwala unikać kolizji z przeszkodami.

Dotyk Czynny

Trening opuszków palców, kluczowy do płynnego czytania alfabetu Braille'a oraz precyzyjnych prac manualnych.

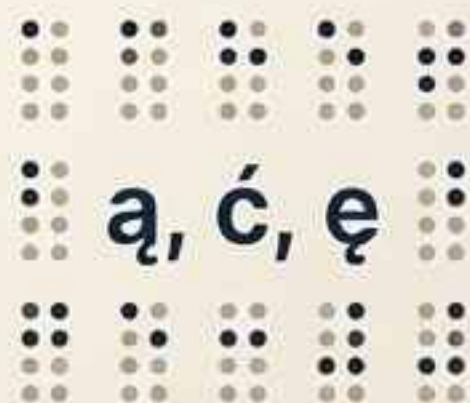
Rewolucja Polskiego Braille'a (1934 r.)

Krok 1: Chaos (Przed 1934 r.)

Różne ośrodki stosowały odmienne, niespójne systemy punktowe. Niewidomi byli odizolowani od wiedzy i nie mogli się ze sobą porozumieć.

Krok 2: Ujednolicenie (Reforma)

Matka Czacka (z s. Teresą Landy) opracowuje polską adaptację Braille'a oraz system skrótów. Zatwierdzone przez Ministerstwo w 1934 r.

Krok 3: Wolność (Książka)

Powstaje Biblioteka Tyflogiczna i "Biuro Przepisywania" (sieć wolontariuszy). Książka staje się oknem na świat i narzędziem intelektualnej wolności.

Sojusz Dwóch Wybitnych Kobiet: Praktyka spotyka Naukę

Matka Czacka

Laski jako "poligon doświadczalny". Dogłębna znajomość psychiki niewidomych, codzienna praktyka i pionierskie metody wychowawcze.

Wynik

Polska tyflopädagogika staje się najnowocześniejszym wzorem dla całej Europy Środkowej.

Hasło wspólne:
"Nie ma kaleki – jest człowiek".

Maria Grzegorzewska

Twórczyni Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej (APS). Zapewniła podwaliny naukowe, kształciła kadry i wdrożyła "metodę ośrodków pracy".

Próba Ognia: II Wojna Światowa i Powstanie Warszawskie

Ks. Stefan Wyszyński (przyszły Prymas Tysiąclecia) zostaje kapelanem w Laskach.

**1939 -
Wrzesień**

Bombardowanie Warszawy. Matka Czacka zostaje ciężko ranna w głowę i traci oko. Mimo to wraca, by kierować odbudową zrujnowanych Lasek.

1942-1944

**1944 -
Powstanie**

Wspólnie z ks. Wyszyńskim niosą czynną pomoc powstańcom warszawskim i rannym, przekształcając ośrodek w szpital polowy. Dzieło przetrwało dzięki niezłomnej wierze.

Dziedzictwo: Przez Krzyż do Światła

Instytucja

Ośrodek w Laskach działa do dziś, kształcąc tysiące absolwentów osiągających pełną samodzielność zawodową.

Uznanie Państwowe

Pośmiertnie odznaczona Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski (2009).

Wyniesienie na Ołtarze

Beatyfikacja 12 września 2021 r. (wspólnie z kard. Stefanem Wyszyńskim) w Świątyni Opatrzności Bożej.

“Ad Crucem per Lucem” (Przez Krzyż do Światła)

Głębokie przekonanie, że akceptacja trudności i kalectwa nie jest końcem, lecz drogą, która prowadzi do wewnętrznej wolności i Boga.

Wnioski dla współczesnych – Czego uczy nas Matka Czacka?

Ograniczenia fizyczne nie definiują wartości ani potencjału człowieka.

Prawdziwa pomoc to dawanie narzędzi do samodzielności (wędka, nie ryba).

Współpraca różnych środowisk (model Triuno) przynosi najtrwalsze efekty społeczne.

Gotowy na test?

Wiedza o początkach polskiej tyflogii, reformie Braille'a z 1934 roku i dziele w Laskach pozwoli Ci z łatwością odpowiedzieć na pytania przygotowane przez Bibliotekę Pedagogiczną w Radomiu (Filia w Zwoleniu).

Przejdź do kolejnej części modułu E-learningowego!